

## Zopár zamyslení nad tohtoročnou kolekciou súťažných filmov Kam zmizol detský divák?

Predo mnou leží dlhá súpiska filmov, ktoré sme dostali na stôl pri zasadnutí predvýberovej komisie. Osvedčení matadori - Ferenc Varga z Národného parku Bükk z Maďarska a filmár a producent Steve Lichtag, ktorý uvedenie svojho najnovšieho dokumentu chystá až na budúci rok, boli tentoraz doplnení o skúsenú dramaturgičku najstaršieho podobného festivalu v Európe - českého Ekofilmu - Jitku Radovou z Ministerstva životného prostredia Českej republiky. Plus moja maličkosť. Každý rok je to stávka do lotérie, každý rok, okrem povedzme bežných filmov, očakávame niečo výnimočné a každý rok mi zákonite pri písaní tejto reflexie prichádzajú na myseľ takmer rovnaké slová, pretože situácie sa opakujú. Rok od roku viac sa táto úvaha stáva úvahou o neschopnosti verejnoprávnej Slovenskej televízie atraktívne, hodnotne a povedzme plnoformátovo naplniť pojem verejná služba. Ale táto pesnička už je predsa len trocha obohratá a nevyzerá to, že by sa v blízkej budúcnosti programová ponuka STV zmenila v neprospech „superstarových“ ponúk a v prospech pestrej a širokej ponuky zaujímavých, atraktívnych a vzhľadom na diváka štruktúrovaných programov aj o ekológii, životnom prostredí či trvalo udržateľnom rozvoji. Aj keď aspoň snaha ľudí z „Dvojky“, ktorým leží na srdci dokumentárna tvorba, sa raz za rok premietne do podpory niektorého „prírodného“ dokumentu. Je to však tak trochu povinná jazda, chýba publicistika, zába, súťaž (viem si súťažiť o životnom prostredí celkom dobre predstaviť), chýbajú aj iné žánre.

A možno aj v súvislosti s tým mi nedá, aby som sa tentoraz nezamyslela tak trochu nad kategóriami, ktoré ponúkajú propozície festivalu. O väčšine z nich niet pochýb - ťažko si predstaviť odborný festival bez dokumentárnych filmov, bez televíznych žánrov ako je publicistika či magazíny a bez filmov náučných. Tam má výberová komisia pravidelne na výber z mnohých titulov. Medzi dokumentmi sa zväčša nájde aj neskôr víťazný film.

Najviac úvah sa však v poslednom čase krúti okolo kategórie D a E. Tá prvá má názov Voľná tvorba a filmy

pre deti a mládež (reklamné spoty, animované, bábkové a hrané filmy a videoklipy). Výber široký, záujem úzky. Okrem filmov známeho majstra fantastických obrazov a snovej hudby Leandra Blanca, krátke umelecké filmy sú skôr výnimkou. Pritom práve táto kategória ponúka autorovi toľko možností. Príroda je obrovským zdrojom nádherných obrazov, štruktúr, dejov či už pokojných alebo expresívnych, je miestom hlbokých emócií, chrámom, v ktorom okrem modlitby sa musíme ponoriť aj hlboko do svojho vnútra, zamyslieť sa aj nad svojou úlohou, svojím osudom a svojím svedomím. Hudba, ktorú nám ponúka je hudbou božskou, hudbou očisťujúcou, večnou. Týmto tónmi bude nepochybne rezonovať dokument - esej Josefa Čiśařovského s názvom V šere ticha.

Pavol Barabáš sa vždy bude inšpirovať tisíckami pohľadov na krásu Tatier, pretože tam je prázdnosť jeho inšpirácie, tam sú korene, ktoré mu dovoľujú zo vzdialených krajov priniesť emotívne svedectvá. Ale aj indický Dáždnik sa hrá s významami, ktoré neposúvajú iba slová, s informáciou skôr estetickou, s posolstvom, ktoré sa dotýka duše. A tu zrazu si pozorný divák uvedomí, aké je dôležité to vnímanie srdcom, o ktorom hovorí Saint-Exupéry, aké dôležité môže byť pre detskú dušu, ktorá sa svojmu vzťahu k svetu naokolo iba učí. Napriek tomu sa podobné príbehy v ponuke tvorcov či producentov takmer nevyskytujú. Ako keby všetci zrazu dávali v prípade dieťaťa prednosť lineárnej informácii, pokiaľ možno čo najjednoduchšej, ako keby fantázia tu už nemala svoje miesto. Nemecké magazíny Vysielanie s myšou či Púpava, ale aj české



Minuloročná festivalová porota pri hodnotení súťažných filmov

Kostičky ponúkajú zaujímavé informácie, navyše podané zväčša vtipne a nápadito, tá druhá časť tvorby pre deti však chýba. Zmizol žáner krátkeho príbehu, tak dobre mnohým generáciám známy pod názvom Večerníček, ale zmizli aj dobrodružné príbehy, ktoré predsa všetci, deti počnúc až po dospelých, majú radi. Nepochybne by naše úvahy mali smerovať k producentom, ale aj k autorom. Nemajú záujem? Alebo nie je vôľa?

Pravda, všetky tie to úvahy končia vo chvíli, keď narazíme na fakt peňazi a na to, že tu akosi chýbajú profesionáli - scenáristi. Ak scenárista nepíše, zakrpatieva, niekedy sa pera chopia tí, ktorí o scenároch nevedia nič. Alebo rečou obchodu - kde nie je dopyt, ťažko bude ponuka. Ak o tieto projekty nie je záujem, nebude ich nik ani ponúkať. Najmä v slovenskom mediálnom prostredí dnes ide skôr o to, aby profesionáli mali vôbec z čoho žiť, ako o ťažké rozhodovanie sa medzi desiatkami výborných námetov.

Druhým neuralgickým bodom festivalovej ponuky sú filmy zamerané na nové technológie ochrany životného prostredia v súlade s normami EÚ, zahrnuté v kategórii E. Aj v tejto oblasti chýbajú projekty, ktoré by zaujali. Sem-tam sa objavujú dokumenty či publicistické relácie nemeckej či poľskej proveniencie, slovenské chýbajú celkom. Nechce sa mi veriť, že v dnešnom pretechnizovanom svete nemá nik záujem pochváliť sa, upozorniť na novinku a zaujať aj laického diváka. Alebo lepšie povedané, že túto túžbu nemá nik na Slovensku. Film je predsa tak dobrou propagáciou, tak atraktívnym prostriedkom a televízia má naozaj veľkú moc. Stavajú sa malé vodné elektrárne, montujú solárne panely, tepelné čerpadlá, ako dobre by porote padlo pozrieť si zaujímavý inšpiratívny film o týchto dôležitých alternatívach.

Envirofilm vyzrel, každý rok sme svedkami priehršťa ochranných, vedeckých, predovšetkým však umeleckých názorov. Každý rok z ponuky vyše sto projektov vyberáme to najlepšie pre medzinárodnú porotu. Možno práve táto kontinuita nám dovoľuje zamýšľať sa nielen nad problémami ochrany životného prostredia, ale aj nad tvorbou ako takou.

Mgr. art. Katarína Javoriská  
členka odbornej festivalovej poroty

### Súťažný film Envirofilmu 2006

**Dáždnik (India)**, réžia: Nandita Das, kamera: Ravi K. Chandran

Chcete sa osviežiť, napiť čistej pramenitej vody, stretnúť ľudí, ktorých nerozlišuje farba pleti, ktorým ide o jednu a tú istú vec? Nezabudnite si pozrieť indický film Dáždnik. Film? No skôr filmík, filmiček, maličké filmiatko, ktoré má iba dve minúty. Ak sa pýtate, čo sa dá za tak krátku dobu vypovedať, vedzte, že veľa. A tie dve minúty vám zrazu povedia nesmierne veľa o veciach, o ktorých iní rozprávajú dlhé minúty. O pokore, o spolupatričnosti, o spoločných cieľoch, o láske, a to všetko s nežným humorom. Nestáva sa často, aby človek po skončení filmu mal úsmev na perách.

